

T.B.M.M.
CUMHURİYET HALK PARTİSİ
Grup Başkanlığı
Tarih : 28.09.2006
Sayı : 416

2/876
26266-61121

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

2820 Sayılı Siyasi Partiler Kanunu ile 2839 Sayılı Milletvekili Seçimi Kanununun Bazı Maddelerinin Değiştirilmesi Hakkında Kanun Teklifim gerekçeleri ile birlikte ekte sunulmuştur.

Gereğini saygılarımla arz ederim. 25.09.2006

Fuat Çay
Hatay Milletvekili

EKİ: Kanun Teklifi ve gerekçesi

T.B.M.M. BAŞKANLIĞI				
Tali Komisyon				
Ekze Komisyon	Anayasa			
Tarih	19.10.2006	Ekze	2/876	
Md. Y.	Müdür	E. Sek.	G. Sek. Y.	Gen. Sek.
Nur				
BAŞKAN				

GENEL GEREKÇE

Milletvekili Seçimi Kanununda önerilen değişiklik teklifiyle;

Mevcut anayasa hükümleri değiştirilmeden, seçmenlerin tercihleri ön plana çıkarılırken, siyasi partilerin ihtiyaç duyduğu kadroları "merkez adayı" olarak parlamentoya taşımaları imkanı da getirilmektedir.

Türkiye Milletvekilliği sisteminin daha önce Anayasa Mahkemesi tarafından iptal edildiği dikkate alınarak getirilen teklifle, partilerin yetmiş kadroları milletvekili yapma imkanı, demokratik mekanizmalar içinde sağlanması hedeflenmiştir..

Önerilen sistemle (merkez adaylığı) hem daha önce Türkiye milletvekilliği dolayısıyla yapılan tartışmalarda ileri sürülen olumsuzluklar giderilmekte, hem de demokratik siyasi katılım yolları genişletilip, siyasi parti düzeninin gereklerine de cevap verilerek bir denge kurulmaktadır.

Merkez adayı sistemi, daha önce uygulanan tek kontenjan milletvekili uygulanmasından da farklıdır. Şöyle ki; önceki kontenjan uygulamasında o seçim çevresinde en çok oyu alan parti kontenjan milletvekilliğini kazandığı için adaletsizlik yaratırken; teklifle getirilen sistemde parti sadece kendisine verilen oylar içinde milletvekili dağılımına etki etmekte, o çevrede partilerin çıkaracağı milletvekili sayısı etkilenmemektedir.

Öncelikle siyasi partiler, Siyasi Partiler Kanunu ve parti tüzüklerinde öngörülen usullere uygun olarak aday belirleyecektir.

Her seçim çevresinde o çevrenin milletvekili sayısının iki katı aday gösterilmesi zorunludur.

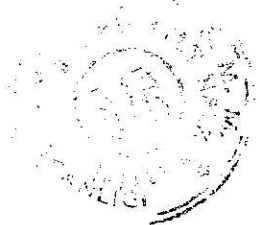
Bu adaylar yasa ve parti tüzükleri hükümlerine göre seçilecek olup, siyasi partiler Türkiye Büyük Millet Meclisi üye tam sayısının %10'unu geçmemek üzere, merkez adayı belirleyebilecektir.

Merkez adayı kullanılan yerler ve sıralar, ön seçim ya da aday yoklaması yapılan yerlerde bunun gerçekleştiği tarihten önce, diğer yerlerde nihai listeler seçim kuruluna giderken bildirilecektir.

Merkez adayları, oy pusulalarında her partinin aday listesinin altında, ayrı bölümde, adı, soyadı ve sıraları belirlenmek suretiyle yer alacaktır.

Oy pusulalarında, adayların adı önünde özel bir boş daire bulunacak, bu boş daireye "Evet" mührü basılmak suretiyle tercih oyu kullanılacaktır.

Seçmen önce siyasi partiyi tercih edip, parti bölümü altındaki özel daireye "Evet" mührünü vuracak, daha sonra tercih ettiği adayların adı önündeki boş daireye "Evet" mührünü basacaktır.

Seçmen en çok o yerden çıkarılacak milletvekili sayısının yarısı kadar tercih kullanabilecektir. Yani seçmen isterse hiç tercih kullanmayacağı gibi, bir ya da birden fazla aday için tercih kullanabilecektir. Zorunlu tercih yaptırılması, merkez adayları var iken "genel eşit oy" ilkesine aykırı olacağı düşüncesiyle benimsenmemiştir.

Tercihin kurala uygun yapılmaması, oy pusulasını geçersiz kılmamakta, yapılan tercihler dikkate alınmadan "Evet" mührünün vurulu olduğu partiye verilmiş bir oy sayılmaktadır.

Milletvekili seçilenlerin tespiti ise şöyledir;

Önce, genel hükümlere göre her siyasi partinin o seçim çevresinde kazandığı milletvekili sayısı tespit edilecek, sonra her partinin adayları ayrı-ayrı değerlendirilecektir.

Var ise merkez adaylarının sırası saklı kalmak şartıyla, en çok tercih alan adaydan başlanarak aşağıya doğru sıralama yapılacaktır.

Önce merkez adayı sırasına yerleştirilecek, diğer sıralara adaylar, alınan tercih oylarına göre yapılan sıralamaya uygun olarak yerleştirilecektir.

Partinin o seçim çevresinde kazandığı milletvekili sayısına kadar ki sıraya girenler, milletvekili seçilecektir.

Şayet bu şekilde (merkez aday + tercih) o yerde kazanılan milletvekili sayısına ulaşılamamışsa, oy pusulasında önde bulunan adaydan başlanarak liste tamamlanacaktır.

Örnekle açıklarsak;

Seçim çevresinin milletvekili sayısı = 5

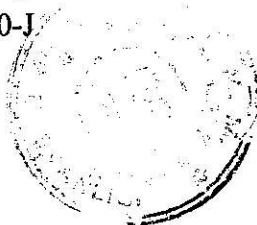
X Partisinin aldığı oya göre kazandığı milletvekili sayısı = 3 olduğu varsayıldığında,

Seçim pusulasındaki parti adaylarının sıralaması

X PARTİSİ

Aday Listesi

- 1- Merkez Adayı
- 2- B
- 3- C
- 4- D
- 5- E
- 6- F
- 7- G
- 8- H
- 9- I
- 10- J

Tercih Oyuna Göre Sıralama

- 1-J
- 2-E
- 3-B
- 4-F
- 5-C

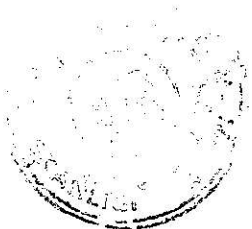
Merkez Aday Dahil Sıralama

- 1- Merkez Adayı
- 2- J
- 3-E
- 4-B
- 5-F

X Partisinden Milletvekili Seçilenler (Kazananlar)

- 1. sıra Merkez Adayı
- 2. sıra Tercih Birincisi J
- 3. sıra Tercih ikincisi E

Tercih oylarında bir baraj olmadığı için tüm tercih oyu alanlar listede değerlendirilecektir.

MADDE GEREKÇELERİ

MADDE 1- Milletvekili Seçimi Kanununda getirilen tercih ve merkez adaylığı sistemine paralel olarak, siyasi partilerin aday tespit usulleri ve merkez adaylığıyla ilgili esaslar getirilmiştir.

Buna göre, siyasi partiler adaylarını diledikleri yöntemle belirlemekte serbest olup, Türkiye Büyük Millet Meclisi üye tamsayısının %10'unu geçmemek şartıyla diledikleri seçim çevresinde merkez adayı göstermeleri imkanı getirilmiştir. %10 oranı önseçim, aday yoklaması, merkez yoklaması yada diğer usulle yapılan aday tespitlerinde kullanılacak merkez adaylığı toplamıdır.

Önseçim, aday yoklaması yapılan yerlerde, merkez adayı sıraları önceden Yüksek Seçim Kuruluna bildirilecek, diğer usulle belirlemede ise merkez adayları, tüm aday listeleri Yüksek Seçim Kuruluna teslim edilirken bildirilecektir.

Merkez adayları, oy pusulalarında ayrı bölümde ad, soyadı ve oy pusulasındaki milletvekili aday sıraları belirtilmek suretiyle yer alacaktır.

MADDE 2- Merkez adaylığı sisteme karışıklığa yol açılmaması için, maddedeki "merkez adayı" ibareleri "merkez yoklaması" ibaresiyle değiştirilmiş, böylece "yöntemin" adı, aday adından ayrılarak ön plana çıkarılmıştır.

MADDE 3- Milletvekili Seçimi Kanununda getirilen tercih sisteminin demokratik ve katılımcı bir temelde işlemesi için, siyasi partilere, seçime girdikleri her seçim çevresinde, seçim çevresinin çıkaracağı milletvekili sayısının iki katı aday gösterme zorunluluğu getirilmiştir.

Siyasi partiler adaylarını Siyasi Partiler Kanunu hükümlerine uygun olarak, yasa ve tüzüklerindeki yöntemlere göre belirleyecektir.

İki katı adayın sıralaması, ön seçim, aday yoklaması yada yetkili organlarca yapılacak; önseçim yada aday yoklamasına gidildiğinde, en fazla 55 kişi olmak üzere, merkez adayı gösterilebilecektir. Böylece; Türkiye Milletvekilliği gibi bir uygulama olmadan da yerel bağı ve desteği olmayan fakat siyasi partilerin milletvekili olmasına ihtiyaç duyduğu isimlerin seçilmeleri kolaylaşacaktır.

MADDE 4- Tercih sistemine uygun olarak birleşik oy pusulalarının düzeni belirlenmiş olup, tercih kullanılabilmesi için adayların adlarının önüne "Evet" mührü basılmasını sağlayacak boş daire konulması ve adayların isimlerinin çizgiyle ayrılması, siyasi partilerin milletvekili olarak değerlendirmek istediği kişileri, merkez adayı olarak göstermesi ve bu adayların ad, soyadı ve merkez adayı yapıldıkları sıra belirtilmek suretiyle listenin altında ayrı bir bölümde oy pusulasında yer alması esası getirilmiştir.

MADDE 5- Tercih sisteminde tercih oylarının nasıl kullanılacağı belirlenmiş olup; seçmen önce siyasi partiye ait boş daire içine "Evet" mührünü vurduktan sonra; tercih ettiği adayların adı önündeki boş daireye "Evet" mührünü vurarak, tercihini kullanacaktır. Seçmen en fazla o seçim çevresinin milletvekili sayısının yarısı kadar adaya tercih kullanabilecektir. Tercih kullandığı aday sayısı milletvekili sayısının yarısından az olabilecek fakat fazla olamayacaktır. Örneğin, seçim çevresinin milletvekili sayısı 10 ise seçmen 1 ila 5 arası aday için tercih kullanabilecektir. Seçmenin tercihini yapması mecburi olmayıp isteğe bağlıdır. Siyasi partinin aday sıralaması, yasa ve parti tüzüklerine uygun olarak siyasi partilerin yetkili organlarınca yapılacaktır.

MADDE 6-Tercihin getirilen esaslara uygun yapılmaması oyu geçersiz kılmayacak, geçerli "Evet" mührünün vurulu olduğu siyasi partiye bir oy verilmiş sayılacaktır.

MADDE 7- Siyasi partiden milletvekilli adaylığına seçilenlerin tespit usulü belirlenmiş olup; o seçim çevresinde merkez aday var ise bunların sırası sabit kalmak şartıyla, diğer sıralar tercih kullanılan adaylar arasından, en çok tercih oyu sayısı alanlardan başlamak suretiyle aşağıya doğru sırasıyla belirlenecektir.

Son milletvekilliği için tercih sayıları eşit iki aday kalırsa, bunlardan oy pusulasındaki listede daha önde yer alan aday seçilmiş sayılacaktır. Milletvekilliğine seçilenler tutanakla belirlenip bu tutanak ilan edilip, askıda tutulacaktır.

MADDE 8- Seçim Kanunlarının, bu kanunla getirilen tercih sistemiyle ilgili yeni esaslara çelişen hükümlerinin uygulanmayacağı hükme bağlanmıştır.

MADDE 9- Yürürlük maddesidir.

MADDE 10- Yürütme maddesidir.

2820 SAYILI SİYASİ PARTİLER KANUNU
İLE
2839 SAYILI MİLLETVEKİLİ SEÇİMİ KANUNUNUN
BAZI MADDELERİNİN DEĞİŞTİRİLMESİ HAKKINDA KANUN TEKLİFİ

MADDE 1- 2820 Sayılı Siyasi Partiler Kanununun 37'nci maddesinin 2'nci fıkrası aşağıdaki gibi değiştirilmiştir.

"Siyasi partiler adaylarını ön seçim, aday yoklaması, merkez yoklaması veya diğer usullerden biri veya birkaçı ile belirleyebilirler. Siyasi partiler diledikleri seçim çevresinde toplam olarak Türkiye Büyük Millet Meclisi üye tam sayısının %10'unu aşmamak üzere, ilini, seçim çevresini, aday listesindeki sırasını önseçim veya aday yoklaması yapılan yerlerde bunların yapılacağı tarihten en az on gün önce, diğer seçim çevrelerinde kanunda öngörülen sürede Yüksek Seçim Kuruluna bildirmek şartıyla merkez adayı gösterebilirler. Merkez adayları adları ve sıra numaralarıyla birlikte oy pusulalarında diğer adayların altında ayrı bir bölümde yazılırlar."

MADDE 2- 2820 Sayılı Siyasi Partiler Kanununun 40'ıncı maddesinin başlığında ve ikinci fıkrasında yer alan "merkez adaylığı" ibaresi "merkez yoklaması" olarak değiştirilmiştir. 3'üncü fıkrası 1'inci tümcesindeki "adaylığı" ibaresi yürürlükten kaldırılmıştır.

MADDE 3- 2839 Sayılı Milletvekili Seçimi Kanununun 12'nci maddesinin 2'nci fıkrası sonuna aşağıdaki ibare eklenmiştir.

"Seçime girilen seçim çevresinin her birinin çıkaracağı milletvekili sayısının iki misli aday gösterilmesi zorunludur."

MADDE 4- 2839 Sayılı Milletvekili Seçimi Kanununun 26'ncı maddesinin 1'inci fıkrasının (b) bendi son cümlesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"Bu çizginin altına o partinin kesinleşen aday listesinde yer alan merkez adayı dışındaki adayların ad ve soyadları aldıkları sıra numarasına göre yazılır ve merkez adayı dışındaki her adayın adının önüne yukarıda tarif edilen boş daire basılır ve her adayın arası tek çizgi ile çizilir, siyasi partiler tarafından belirlenen merkez adayı bulunan seçim çevresinde listenin altı çizildikten sonra, alt kısmına bu adayların ad, soyadı, adaylık listesinde ait olduğu sıra numarasıyla birlikte yazılır, yukarıdaki listede bunlara ait sıralarda "Merkez Adayı" ibaresi bulunur ve özel daire konulmaz."

MADDE 5- 2839 Sayılı Milletvekili Seçimi Kanununun 28'inci maddesinin 2'nci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"Seçmen, oyunu "Evet" mührünü tercih ettiği bir siyasi partiye ait özel daire içine bastıktan sonra bu partiye ait aday listesinden, merkez adayları hariç, seçilmesini istediği seçim çevresinin çıkaracağı milletvekili sayısının en fazla yarısı kadar adayın adı önündeki, adaya ait özel dairenin içine "Evet" mührünü basmak suretiyle tercihini veya varsa yalnızca oy vermek istediği bağımsız adaya ait oy pusulasını zarfa koymak suretiyle kullanır."

MADDE 6 - 2839 Sayılı Milletvekili Seçimi Kanununun 28'inci maddesinin 4'üncü fıkrası sonuna aşağıdaki bölüm eklenmiştir.

“ Tercihin yukarıdaki hükümlere uyulmadan yapılması halinde oy pusulası geçersiz sayılmaz. Oy pusulası, yapılmış olan tercihler dikkate alınmaksızın “Evet” mührünün vurulu olduğu siyasi partiye verilmiş bir oy sayılır.”

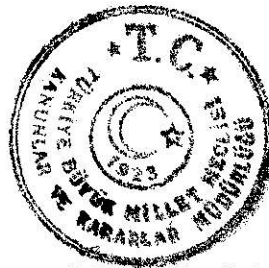
MADDE 7- 2839 Sayılı Milletvekili Seçimi Kanununun 35'inci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“İl seçim kurulu başkanı alınan sonuçlara göre; o seçim çevresinde siyasi partinin merkez adayı var ise, bunların sırası sabit kalmak şartıyla, diğer sıralar tercih kullanılan adaylardan en çok tercih sayısı alandan başlamak suretiyle sırasıyla siyasi partiden milletvekilliğine seçilenleri ve varsa bağımsız adaylardan seçilenleri tespit eder. O partinin son milletvekilliği için tercih sayılarının eşit olması halinde oy pusulasındaki listede daha önde bulunan aday seçilmiş sayılır. Başkan tutanağın bir suretini o seçim çevresinde ilan ettirir. Diğer bir suretini, bir hafta süre ile il seçim kurulu kapısına astırır.”

MADDE 8- Yapılacak milletvekili genel seçiminde, seçim kanunlarının bu kanuna aykırı hükümleri uygulanmaz.

MADDE 9- Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 10- Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

ASLI GİBİDİR

Gündüz DİNÇER
Kanunlar ve Kararlar Müdürü

